

*Grijze kolommen betreffen beleidsrijke wijzigingen

Beleidsregels waterschap De Dommel 2026

Nieuw	Vindplaats (oud)	Aanpassing	Reden
	Onder-bemaling Beleidsregel 1	1.1.2 Begripsbepaling Was: Onderbemaling: Bij onderbemaling kan worden gedacht aan het afdammen van watervoerende wateren en het plaatsen van een pomp. De reden om een onderbemaling in te stellen is meestal om het land geschikt te maken voor gebruik door de drooglegging te vergroten. Daarnaast valt te denken aan onderbemalingen ten behoeve van een specifieke agrarische functie. Een peilverhoging in landelijk gebied gebeurt meestal om natuurwaarden, archeologische of cultuurhistorische waarden te beschermen. In het stedelijk gebied wordt het peil meestal veranderd om de bebouwing te beschermen. <i>Beschermde gebieden:</i> Gebieden die als dusdanig zijn opgenomen in de kaarten bij de waterschapsverordening. De beschermde gebieden zijn overgenomen uit de (interim) Omgevingsverordening Noord-Brabant. Hieronder valt het Natuurnetwerk Brabant (NNB - opgevuld), inclusief de ecologische verbindingzones (EVZ). Wordt: Onderbemaling: Het plaatselijk verlagen van het oppervlaktewaterpeil door middel van een pomp. <i>Beschermde gebieden:</i> Gebieden die als zodanig zijn opgenomen in de waterschapsverordening. De beschermde gebieden zijn overgenomen uit de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Hieronder valt het Natuurnetwerk Brabant (NNB - opgevuld), inclusief de ecologische verbindingzones (EVZ). 1.2. Doel van de beleidsregel Was: In het geval van voorzieningen die peilafwijkingen tot gevolg hebben wordt het waterpeil en dus ook het watersysteem beïnvloed. Zo kan er een versnippering van het waterbeheer optreden, evenals een vermindering van het bergend vermogen. Voorkomen moet worden dat het watersysteem dusdanig negatief wordt beïnvloed dat het niet meer optimaal functioneert of dat de vastgelegde gebruiksfunctie (inclusief de ecologische) wordt geschaad. Voor de gebieden met beschermende regels wordt een waterhuishoudkundige bescherming voorgestaan gericht op het, bij voorkeur, verbeteren van de condities voor de natuur of op verbetering van de landbouwkundige condities maar minimaal stand-still. Wordt: In het geval van voorzieningen die peilafwijkingen tot gevolg hebben wordt het waterpeil en dus ook het watersysteem beïnvloed. Zo kan er een versnippering van het waterbeheer optreden, evenals een vermindering van het bergend vermogen. En zo leidt een onderbemaling tot verdroging van het gebied er omheen. Voorkomen moet worden dat het watersysteem dusdanig negatief wordt beïnvloed dat het niet meer optimaal functioneert of dat de vastgelegde gebruiksfunctie (inclusief de ecologische) wordt geschaad. Voor de gebieden met beschermende regels wordt een waterhuishoudkundige bescherming voorgestaan gericht op het, bij voorkeur, verbeteren van de condities voor de natuur of op verbetering van de	Het zoveel mogelijk tegengaan van het ontstaan van nieuwe onderbemalingen.

		landbouwkundige condities maar minimaal stand-still. 1.1.3. Toepassingsgebied Was: Deze beleidsregel is van toepassing op het aanleggen van voorzieningen of activiteiten die peilafwijkingen tot gevolg hebben in alle a-wateren en het verwijderen van peilregulerende werken in b-wateren en c-wateren in gebieden met beschermende regels zoals bedoeld in de waterschapsverordening. Bij voorzieningen die peilafwijkingen tot gevolg hebben kan gedacht worden aan stuwen, gemalen en dammen en inlaten van water. Wordt: Deze beleidsregel is van toepassing op het aanleggen van voorzieningen of activiteiten die peilafwijkingen tot gevolg hebben in alle a-wateren en het verwijderen van peilregulerende werken in b-wateren en c-wateren in gebieden met beschermende regels zoals bedoeld in de waterschapsverordening. Bij voorzieningen die peilafwijkingen tot gevolg hebben kan gedacht worden aan stuwen, gemalen en dammen en inlaten van water. Deze beleidsregel is tevens van toepassing voor het treffen van voorzieningen voor het realiseren of uitbreiden van een onderbemaling in a- en b-waterlopen. 1.4 Toetsingscriteria Was: - Wordt: 1.4.1 Onderbemaling Algemeen Nieuwe onderbemaling worden niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn mogelijk als; - de onderbemaling noodzakelijk is voor het afvangen van kweldruk uit oogpunt van groot maatschappelijk belang. Dit is alleen van toepassing bij bebouwing, wegen of waterkeringen. - In peilbesluitgebieden kan onderbemaling als mitigerende maatregel noodzakelijk zijn indien sprake is van een peilverhoging die het gevolg is van een (nieuw) vastgestelde peilbesluitmaatregel.	
	Duikers Beleidsregel 5	BR 5.4.1.2. b-water <u>Was</u> Lid 1. Duikers/bruggen in b-wateren worden toegestaan, tenzij deze worden aangelegd in gebieden met een vastgestelde ecologische functie, of wijstgebieden. In deze gebieden geldt het algemene uitgangspunt van zoveel mogelijk open water. Duikers/bruggen in een b-water in deze gebieden kunnen hier, naast het afvoeren en bergen van water, de andere functies van de watergang beperken. <u>Wordt</u> Lid 1. Duikers/bruggen in b-wateren worden toegestaan, tenzij deze worden aangelegd in gebieden met een vastgestelde ecologische functie). In deze gebieden geldt het algemene uitgangspunt van zoveel mogelijk open water. Duikers/bruggen in een b-water in deze gebieden kunnen hier, naast het afvoeren en bergen van water, de andere functies van de watergang beperken. 5.4.2 <u>Toegevoegd wordt</u> Lid 5	Nieuwe duikers in a- en b-waterlopen dienen hoger aangelegd te worden zodat bij lage afvoeren water beter wordt vastgehouden.

		De binnenonderkant van de duiker moet doorgaans 0,15 meter boven de waterbodem worden gelegd, gemeten bij een goede onderhoudstoestand volgens artikel 2.4 van de Onderhoudsverordening. Hiervan wordt afgeweken indien: • de watergang een doelstelling voor vismigratie heeft, of; • de bodemhoogte van de watergang dusdanig hoog is dat een duiker op 0,15 meter boven de waterbodem leidt tot wateroverlast (NBW-normering); • De watergang varend wordt onderhouden. 5.4.3: <u>Was</u> 4. In de vergunning kan de voorwaarde worden gesteld dat, onverminderd de onderhoudsplichten van de Keur, binnen een straal van 0,5 meter rondom het werk, al het voor het functioneren van het oppervlaktewaterlichaam schadelijke begroeiingen en afval wordt verwijderd door de vergunninghouder. <u>Wordt</u> 4. In de vergunning kan de voorwaarde worden gesteld dat, onverminderd de onderhoudsplichten van de onderhoudsverordening, binnen een straal van 0,5 meter rondom het werk, al het voor het functioneren van het oppervlaktewaterlichaam schadelijke begroeiingen en afval wordt verwijderd door de vergunninghouder. 5.4.6 5.4.6 Stabiliteit luidt: 1. De duiker/brug mag de stabiliteit van de taluds en bodem van het oppervlaktewaterlichaam niet aantasten. In de watervergunning kunnen voorschriften worden opgenomen ter voorkoming van negatieve effecten. 2. Het toe te passen materiaal voor duikers in a-watgangen is in principe beton. Als de aanvrager de gelijkwaardigheid met beton (ten aanzien van levensduur, opstuwing en drukvastheid) aantoont, wordt ander materiaal ook toegestaan. <u>Wordt:</u> 1. De duiker/brug mag de stabiliteit van de taluds en bodem van het oppervlaktewaterlichaam niet aantasten. In de vergunning kunnen voorschriften worden opgenomen ter voorkoming van negatieve effecten. 2. Het toe te passen materiaal voor duikers in a-watgangen is in principe beton. Als de aanvrager de gelijkwaardigheid met beton (ten aanzien van levensduur, opstuwing en drukvastheid) aantoont, wordt ander materiaal ook toegestaan. 3. De gronddekking boven de duiker moet voldoende zijn, zodat de duiker niet beschadigd raakt bij zware belasting door bijvoorbeeld onderhoudsmachines. 5.4.7 <u>Lid 4 luidt:</u> Hekwerken op een duiker moeten voorzien zijn van een slot van het waterschap. Indien dit niet mogelijk is, kan de doorgang zodanig worden (af)gesloten dat het waterschap deze op een eenvoudige manier kan openen. <u>Wordt:</u> Poorten op een duiker moeten voorzien zijn van een slot van het waterschap. Indien dit niet mogelijk is, kan de doorgang zodanig worden (af)gesloten dat het waterschap deze op een eenvoudige manier kan openen.	
	Dempen en graven Beleidsregel 6	6.1 Kader 6.1.1. Waterschapsverordening In artikel 2.2 van de waterschapsverordening zijn vergunningplichtige gevallen voor	Regels stellen aan graven nieuwe waterlopen om

	oppervlakte-waterlichamen aangewezen. Op grond van dit artikel is het onder meer verboden om zonder vergunning in een a-water, of in de beschermingszone hiervan, of in een b-water handelingen te verrichten, werken te behouden of vaste substanties of voorwerpen te laten staan, liggen of drijven of een oppervlaktewaterlichaam aan te leggen. 6.1.2 Begripsbepaling <i>Graven:</i> Het nieuw graven van een oppervlaktewaterlichaam en/of het vergroten van het profiel van het in het bestaande watersysteem aanwezige oppervlaktewaterlichaam. <i>Verkleinen:</i> Het verondiepen en/of versmallen van het profiel van het oppervlaktewaterlichaam, niet zijnde graven. <i>Dempen:</i> Het volledig opvullen van een oppervlaktewaterlichaam, waardoor de watergang in als zijn functies is opgeheven. <i>Poel:</i> Relatief klein oppervlaktewaterlichaam met een natuurdoelstelling, in hoofdzaak een ecologische functie ten behoeve van amfibieën. <i>Peilbesluitgebieden (BD/AM):</i> Gebieden die als peilgebieden zijn opgenomen in de kaarten bij de waterschapsverordening. Dit zijn gebieden met een watersysteem dat sterk is gereguleerd. Er is een sterke interactie tussen de rivierwaterstanden en de (grond)waterstanden in de polder. De peilen worden in specifieke poldergebieden geregeld en gehandhaafd via stuwen, bemaling en een netwerk van oppervlaktewater (watergangen, sloten, greppels) en vaak is het inlaten van water vanuit het hoofdsysteem mogelijk. De peilbesluitgebieden hebben overwegend een vlak maaiveld en zijn hierdoor kwetsbaar voor peilstijging bij hevige regenval. <i>Vrij afwaterende gebieden:</i> Alle gebieden niet zijnde peilbesluitgebied. Voor deze gebieden is geen sprake van peilregulatie zoals vastgelegd in peilbesluiten voor de peilbesluitgebieden. <i>Wijstgronden (AM):</i> Gebieden die als zodanig zijn opgenomen in de kaarten bij de waterschapsverordening. Deze gebieden zijn overgenomen uit de Provinciale omgevingsverordening. Het betreft een uniek geohydrologisch verschijnsel dat zich langs de Peelrandbreuk voordoet. De Peelrandbreuk vormt de overgang tussen de zakkende gronden (slenk) en stijgende gronden (horst) in Oost-Brabant. Langs de breuklijn schuren de gronden langs elkaar waardoor deze slecht doorlatend wordt voor grondwater. Het verschijnsel dat de grondwaterstand op de hoger gelegen horst duidelijk hoger ligt dan in de lageregelegen slenk, wordt als wijst getypeerd. Wijstgronden zijn de gebieden waar dit verschijnsel duidelijk zichtbaar is. <i>Beschermde gebieden:</i> Gebieden die als zodanig zijn opgenomen in de waterschapsverordening. De beschermde gebieden zijn overgenomen uit de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Hieronder valt het Natuurnetwerk Brabant (NNB - opgevuld), inclusief de ecologische verbindingzones (EVZ). <i>Attentiegebieden:</i> Gebieden die als zodanig zijn opgenomen in de kaarten bij de waterschapsverordening. Bij de attentiegebieden gaat het om gebieden van gemiddeld 500 meter rond de zogenaamde "natte natuurparels" (de N2000 gebieden vallen onder de natte natuurparels). Rond de Groote Peel is de 2 kilometerzone uit het aanwijzingsbesluit van de minister van LNV op grond van de Omgevingswet als beschermingsgebied overgenomen. De begrenzing is overgenomen uit de (interim) Omgevingsverordening Noord-Brabant. Zij maken samen met de natte natuurparels deel uit van de 'Attentiezones waterhuishouding' in de Omgevingsverordening Noord-Brabant. <i>Beperkt beschermde gebieden (BD):</i> Gebieden die als zodanig zijn opgenomen in de kaarten bij de waterschapsverordening. Het betreft gebieden waar een beperkte waterhuishoudkundige bescherming wordt nagestreefd. Bij de nadere uitwerking van de gebiedsaanduiding is nadrukkelijk rekening gehouden met de externe werking (art. 6 Richtlijn 92/43/EEG) ingevolge de Habitatrichtlijn voor met name de gebieden die	toename ontwatering te voorkomen. Regels voor dempen waterlopen versoepelen waar dit uit oogpunt van waterover-last verantwoord is.
--	---	--

		gelegen zijn in Vlaanderen direct aan de Rijksgrenzen. 6.1.3 Toepassingsgebied Deze beleidsregel is van toepassing op alle a-, b- en c-wateren, voor zover deze niet zijn aangewezen als vergunningsvrij geval in de waterschapsverordening. 6.2. Doel van de beleidsregel Het doel is om in de systeemeenheden de waterhuishouding zo goed mogelijk in te richten. Door zoveel als mogelijk water vast te houden en te bergen in het gebied en zo min mogelijk (grond)water af te voeren. Zo willen we waterschaarste en wateroverlast zoveel mogelijk beperken en niet afwentelen. Het graven en (gedeeltelijk) dempen van oppervlaktewater heeft invloed op de ont- en afwatering en daarmee op het water conserveren en de afvoer van water. Ook moet het mogelijk blijven om zonder belemmeringen doelmatig beheer en onderhoud te kunnen uitvoeren aan het oppervlaktewater en de bijbehorende voorzieningen. We stellen daarom eisen aan de mogelijkheden tot onderhoud van a-wateren. A-wateren zijn van groot belang voor het functioneren van het regionale oppervlaktewatersysteem, onder andere door de afvoercapaciteit of aanvoerfunctie. Het verschilt per systeemeenheid welke invloed het dempen en graven van oppervlaktewater heeft. Er is onderscheid gemaakt tussen peilbesluitgebieden, vrij afwaterende gebieden en bijzondere eenheden zoals wijstgronden (AM). Naast de watersysteemeenheden zijn er de genoemde beleidseenheden, waar de waterhuishoudkundige situatie beschermd wordt op grond van provinciaal beleid. Het gaat om beschermde gebieden, attentiegebieden en beperkt beschermde gebieden (BD). Gebieden met deze aanduiding zijn gericht op het (verbeteren van de condities voor de natuur en op verbetering van de landbouwkundige condities maar met minimaal stand-still voor de “begrensde” natuur. 6.3. Motivering van de beleidsregel 6.3.1. Algemeen 6.3.1.1. Onderhoud Bij het graven van een nieuw oppervlaktewaterlichaam, het vergroten van een bestaand oppervlaktewaterlichaam of het verkleinen van een bestaand oppervlaktewaterlichaam moet doelmatig onderhoud van a-wateren mogelijk zijn en of blijven. Dit geldt voor de a-wateren, omdat deze wateren van groot belang zijn voor de waterhuishouding in een gebied. Bij de aanleg van a-wateren en het graven van oppervlaktewaterlichamen in de beschermingszone moet daarom geborgd worden dat een obstakelvrije beschermingszone bestaat. 6.3.1.2. Stabiliteit Het is bij nieuwe en te vergraven oppervlaktewaterlichamen belangrijk dat de stabiliteit van oevers en het talud wordt gewaarborgd. Ook het opbarsten van de bodem moet worden voorkomen. Er worden daarom voorschriften gegeven over de taludverhouding en de afwerking van de oever/ taluds. 6.3.1.3. Ecologie Er kunnen (ongewenste) effecten optreden op een aan het oppervlaktewaterlichaam toegekende ecologische functie. Bij een (gedeeltelijke) demping kan de doorstroming verminderen waardoor de waterkwaliteit afneemt. De leefomstandigheden voor planten en dieren kunnen zodanig wijzigen dat het voortbestaan van specifieke planten of dieren wordt bedreigd. In watergangen met een specifieke natuurwaarde kan een aanpassing van het profiel onaanvaardbare gevolgen hebben voor het ecologische systeem. Dat kan reden zijn voor specifieke voorschriften in de vergunning, dan wel het weigeren van een vergunning. 6.3.2. Differentiatie naar gebied	
--	--	--	--

6.3.2.1. Peilbesluitgebieden

Het watersysteem in de polders richten we in om de toestromende kwel en oppervlaktewater vast te houden en te benutten en piekbuien zoveel mogelijk te bergen. In de polders is de watervraag in balans met de waterbeschikbaarheid binnen het gebied en de mogelijke aanvoer.

Het dempen van oppervlaktewaterlichamen is ongewenst.

De oppervlaktewaterlichamen zijn van groot belang voor het bergen van water in het gebied, daarom willen we in geen geval een achteruitgang, maar werken we toe naar een robuuster watersysteem. Bij iedere damping dient er vervangende waterberging te worden gerealiseerd in de verhouding 1:1,5 binnen hetzelfde peilgebied en zo dicht mogelijk bij de ingreep.

Het verkleinen van oppervlaktewaterlichamen mag ook niet ten koste gaan van de open waterberging. We willen in geen geval een achteruitgang, maar werken we toe naar een robuuster watersysteem. Bij iedere damping dient er vervangende waterberging te worden gerealiseerd in de verhouding 1:1,5 binnen hetzelfde peilgebied en zo dicht mogelijk bij de ingreep.

Het graven van nieuwe oppervlaktewaterlichamen, bedoeld voor het vergroten van de open waterberging in het gebied wordt zo min mogelijk belemmerd.

6.3.2.2 Vrij afwaterende gebieden

Oppervlaktewaterlichamen in het vrij afwaterende gebied hebben (hoofdzakelijk) als doel om water af te voeren, daarom wordt het dempen van watergangen zo min mogelijk belemmerd. Water wordt in principe vastgehouden waar het valt. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met eventuele nadelige gevolgen voor de omgeving.

Het verkleinen van oppervlaktewaterlichamen, met als doel om hemelwater beter in te zijgen en water (met name uittredend kwelwater) minder snel af te voeren wordt gestimuleerd. Voorbeelden hiervan zijn het verondiepen en verbreden van bestaande watergangen en het omvormen van een watergang naar een infiltrerende voorzieningen, zoals een zaksloot.

Het dempen van oppervlaktewaterlichamen om meer water vast te houden wordt zo min mogelijk belemmerd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met eventuele nadelige gevolgen voor de omgeving.

Indien het te dempen of te verkleinen oppervlaktewaterlichaam noodzakelijk is voor het behalen van waterbeheerdoelen anders dan water vasthouden/afvoeren, zoals een kwelsloot ten behoeve van de stabiliteit van een waterkering of vaarwater mag deze functie niet verloren gaan.

Het graven van nieuwe watergangen bedoeld voor de afvoer van water uit het gebied is niet toegestaan. Uitzonderingen hierop kunnen watergangen zijn die bijdragen aan de waterbeheerdoelen, zoals een kwelsloot ten behoeve van de stabiliteit van een waterkering.

6.3.2.3 Beschermde gebieden

Door aanpassing van het watersysteem in het verleden zijn veel natte natuurgebieden in Brabant verdroogd. Het Rijk heeft in 2008 een lijst vastgesteld van gebieden die met voorrang moeten worden hersteld. Binnen Brabant zijn deze gebieden bekend als natte natuurplek. Een aantal hiervan is aangemerkt als Natura 2000 gebied. Binnen het Natuurnetwerk Brabant dienen waterhuishoudkundige maatregelen in het teken van verdrogingsbestrijding te staan.

In inrichtingsplannen en beheerplannen (GGOR) zijn de natuurdoelen en de inrichting en beheermaatregelen ter realisatie en bescherming van deze doelen opgenomen. Deze plannen worden benut bij het beoordelen van werkzaamheden van derden.

Gewerkt wordt aan een verbetering van de hydrologische situatie voor de natuur.

		Heeft een activiteit een hydrologisch effect en is er daarbij sprake van een positief effect op de wezenlijke kenmerken van de natuur dan kan een individuele ingreep in beginsel plaatsvinden indien deze onderdeel uitmaakt van een combinatie van plannen, projecten of handelingen die cumulatief per saldo tot een kwantitatieve en kwalitatieve versterking van het NNB en/of de Natura 2000 leidt ("nee tenzij"). Doorgaans heeft het dempen van een watergang een positief hydrologisch effect voor de beschermde gebieden, en het graven van een watergang een verdrogend effect. 6.3.2.4. Attentiegebieden De attentiegebieden vormen de buffer tussen de natte natuurparels en hun omgeving. Binnen deze zones dienen hydrologische verschillen tussen natte natuurparels en omgeving opgevangen te worden. De attentiegebieden zijn in eerste instantie gericht op bescherming van de hydrologisch toestand binnen de natte natuurparels. Daarnaast kunnen in deze gebieden, waar nodig, compenserende maatregelen worden getroffen om uitstralingseffecten vanuit de natte natuurparels naar de omgeving te voorkomen. Het totaal aan maatregelen wordt tenminste getoetst op stand-still op de rand van de natte natuurparel. Bij voorkeur heeft het totaal aan maatregelen binnen deze zone een positief effect op de gewenste natuurontwikkeling binnen de beschermde gebieden. 6.3.2.5 Beperkt beschermde gebieden (BD) Het betreft gebieden waar een beperkte waterhuishoudkundige bescherming wordt nagestreefd. Bij de nadere uitwerking van de gebiedsaanduiding is nadrukkelijk rekening gehouden met de externe werking (art. 6 Richtlijn 92/43/EEG) ingevolge de Habitatrichtlijn voor met name de gebieden die gelegen zijn in Vlaanderen direct aan de Rijksgrenzen. 6.3.2.6. Wijstgronden (AM) Het dempen en graven moet beoordeeld worden op het effect op het wijstverschijnsel. Aantasten hiervan dient te worden vermeden. Zoals het doorsnijden van de breuklijn of het treffen van voorzieningen om de grondwaterstand structureel te verlagen. 6.4 Toetsingscriteria 6.4.1 Dempen Specifiek toepassingsbereik Dit toetsingskader is van toepassing op alle a- en b-wateren, buiten (beperkt) beschermde gebieden, attentiegebieden en wijstgebieden. <i>Vrij afwaterende gebied</i> 1. A-watergang: Bij het dempen van een A-watergang moeten de doelen waterconserveren en wateroverlast worden afgewogen. Indien de demping noodzakelijk is voor het behalen van de waterbeheerdoelen en er sprake is van een overschrijding van de NBW-norm, is dit alleen toelaatbaar indien de NBW-norm kan worden aangepast. 2. B-watergang: Het dempen van de B-watergang mag het watersysteem (bovenstrooms) niet belemmeren. Indien dit wel het geval is, kan het zijn dat compensatie noodzakelijk is. De compensatie moet vooraf aan het dempen zijn uitgevoerd/geregeld. <i>Peilbesluitgebieden</i> 1. Er moet worden aangegeven op welke manier en op welke plek de vermindering van het benodigde bergend vermogen van het oppervlaktewaterlichaam wordt gecompenseerd.	
--	--	--	--

		2. De compensatie moet vooraf aan het dempen zijn uitgevoerd. 3. Voor dempingen in peilbesluitgebieden geldt: a. Demping 1:1,5 compenseren in hetzelfde peilgebied; indien niet mogelijk gemotiveerd uitwijken naar b. b. Demping compenseren in aangrenzend benedenstrooms peilgebied (met lager peil). Indien niet mogelijk, gemotiveerd uitwijken naar c. c. Demping compenseren in aangrenzend bovenstrooms peilgebied (met hoger peil); indien niet mogelijk gemotiveerd uitwijken naar d. d. Demping compenseren in hetzelfde bemalingsgebied. 4. Met het afwijken van de hoofdregel (compenseren in hetzelfde peilgebied) moet terughoudend worden omgegaan. Het uiteindelijke resultaat mag geen negatieve invloed hebben op de werking van het watersysteem. <i>Wijstgronden</i> 1. Compensatie van demping is niet noodzakelijk, indien demping niet leidt tot externe negatieve waterhuishoudkundige effecten. 6.4.2 Verkleinen Specifiek toepassingsbereik Dit toetsingskader is van toepassing op alle a- en b-wateren, buiten (beperkt) beschermde gebieden, attentiegebieden en wijstgebieden. <i>Vrij afwaterende gebied</i> 1. A-watgang: Bij het verkleinen van een A-watgang moeten de doelen waterconserveren en wateroverlast worden afgewogen. Indien de demping noodzakelijk is voor het behalen van de waterbeerdoelen en er sprake is van een overschrijding van de NBW-norm, is dit alleen toelaatbaar indien de NBW-norm kan worden aangepast. 2. B-watgang: Het verkleinen van de B-watgang mag het watersysteem (bovenstrooms) niet belemmeren. Indien dit wel het geval is, kan het zijn dat compensatie noodzakelijk is. De compensatie moet vooraf aan de verkleining zijn uitgevoerd/geregeld. <i>Peilbesluitgebieden</i> 1. Er moet worden aangeven op welke manier en op welke plek de vermindering van het benodigde bergend vermogen van het oppervlaktewaterlichaam wordt gecompenseerd. 2. De compensatie moet vooraf aan het dempen zijn uitgevoerd. 3. Voor dempingen in peilbesluitgebieden geldt: a. Verkleining 1:1,5 compenseren in hetzelfde peilgebied; indien niet mogelijk gemotiveerd uitwijken naar b. b. Verkleining compenseren in aangrenzend benedenstrooms peilgebied (met lager peil). Indien niet mogelijk, gemotiveerd uitwijken naar c. c. Verkleining compenseren in aangrenzend bovenstrooms peilgebied (met hoger peil); indien niet mogelijk gemotiveerd uitwijken naar d. d. Verkleining compenseren in hetzelfde bemalingsgebied. 4. Met het afwijken van de hoofdregel (compenseren in hetzelfde peilgebied) moet terughoudend worden omgegaan. Het uiteindelijke resultaat mag geen negatieve invloed hebben op de werking van het watersysteem. <i>Wijstgronden</i> 1. Compensatie van demping is niet noodzakelijk, indien demping niet leidt tot wateroverlast op percelen van derden. 6.4.3 Graven Specifiek toepassingsbereik Dit toetsingskader is van toepassing op alle a- en b-wateren in vrij afwaterende	
--	--	--	--

	gebieden, buiten (beperkt) beschermde gebieden, attentiegebieden en wijstgebieden. <i>Vrij afwaterend gebied</i> 1. A-watgang: a. Het graven van nieuwe watergangen bedoeld voor de afvoer van water uit het gebied is niet toegestaan. Uitzonderingen hierop kunnen watergangen zijn die bijdragen aan de waterbeheerdoelen. b. Indien er sprake is van het verleggen van een a-watgang moet dit, waar mogelijk, leiden tot een verbetering van de waterhuishouding. 2. B-watgang: Een nieuwe watgang mag het gebied niet ontwateren. Daarbij geldt de volgende voorkeursvolgorde: a. De bodem van de watgang is niet dieper dan 50 cm t.o.v. maaiveld, tenzij een grotere diepte noodzakelijk is ter voorkomen van wateroverlast bij kwetsbare objecten zoals woningen. b. De nieuwe watgang heeft een drempel, zodat het water zoveel mogelijk in het gebied blijft en alleen bij overschrijding van de NBW-norm afgevoerd kan worden. 3. Bij voorkeur wordt het hemelwater behouden in het gebied door water in de bodem te infiltreren. Op plekken waar dat niet kan (bijvoorbeeld op plekken met schijngrondwaterstanden of ondoorlatende lagen in de ondergrond) kan het water worden verplaatst om vervolgens te infiltreren. <i>Peilbesluitgebieden</i> - Door het graven van nieuwe oppervlaktewaterlichamen mag geen directe verbinding ontstaan tussen verschillende peilgebieden. <i>Milieukwaliteit</i> - Een watgang mag niet leiden tot verspreiden van een bestaande verontreiniging naar grondwater of de omgeving. <i>Beschermde gebieden</i> - De aanleg van een nieuw oppervlaktewaterlichaam of het vergroten van een bestaand oppervlaktewaterlichaam binnen de beschermde gebieden, wordt alleen toegestaan indien deze cumulatief per saldo tot een kwantitatieve en kwalitatieve versterking van het NNB en/of de Natura 2000 leidt. <i>Attentiegebieden</i> - Voor attentiegebieden wordt getoetst op stand-still op de rand van de natte natuurparel. <i>Beperkt beschermde gebieden</i> - Voor de beperkt beschermde gebieden wordt een waterhuishoudkundige bescherming voorgestaan gericht op minimaal stand-still in de habitatrichtlijngebieden in Vlaanderen. <i>Wijstgronden</i> - Voor wijstgronden wordt een waterhuishoudkundige bescherming voorgestaan gericht op minimaal stand-still in de wijstgronden. a. Het oppervlaktewaterlichaam mag de breuklijn niet doorsnijden. b. Het oppervlaktewaterlichaam mag de grondwaterstand niet structureel verlagen. <i>Graven poel</i> - Het graven van een poel met een afmeting van minimaal 1000 m2 kan worden toegestaan mits: a. Een oppervlak groter dan 1000 m2 noodzakelijk is voor de doelsoorten waarvoor de	
--	---	--

		poel wordt aangelegd, en; b. Het graven van een poel groter dan 1000 m2 niet leidt tot een significante toename van verdroging, of c. Het verdrogingseffect door maatregelen volledig wordt gecompenseerd. 6.4.4 Onderhoud c. Bij het verkleinen van een bestaand oppervlaktewaterlichaam, moet doelmatig onderhoud van a-wateren kunnen worden uitgevoerd. d. Bij het graven van een nieuw oppervlaktewaterlichaam of het vergraven van een bestaand oppervlaktewaterlichaam, moet doelmatig onderhoud van A-watergangen mogelijk blijven. e. Bij de aanleg van een natuurvriendelijke oever in een A-watergang, kan de vereiste beschermingszone gecombineerd worden met het talud. Hierbij hangt het af van de grondslag welke taludhelling aanvaardbaar is. Doorgaans is er geen probleem indien het bovenwatertalud 1:8 of flauwer is. 6.4.5 Stabiliteit Bij het graven of verkleinen van een waterloop dient het talud zodanig te worden aangelegd dat de watergang in stand blijft met zo min mogelijk onderhoud, dit is afhankelijk van de grondslag. 6.4.6. Ecologie f. De negatieve effecten op waterflora en -fauna moeten bij het vergraven van een bestaand oppervlaktewaterlichaam worden gecompenseerd zodat er geen sprake kan zijn van een significante afname van een bepaalde soort en/of een significante afname van de ecologische kwaliteit. g. Behouden of verbeteren van het goed ecologisch functioneren (conform richtlijnen) van de watergang bij het vergraven van een bestaand oppervlaktewaterlichaam. h. Bij het (ver)graven van een oppervlaktewaterlichaam waaraan een ecologische functie is toegekend, dient in beginsel het talud in de vorm van een natuurvriendelijke oever te worden aangelegd.	
	Steigers	<u>11.4.1 lid 2</u>	
	Beleidsregel 11	<u>Huidige tekst:</u> Doorgaans is dit bij voorkeur 10 meter tussen de verschillende werken. <u>Wordt</u> Doorgaans is dit minimaal 10 meter tussen de verschillende werken.	

	Aanbrengen, wijzigen of afkoppelen verhard oppervlak Beleidsregel 13	Nieuwe tekst wordt: 13.1 Kader 13.1.1 Waterschapsverordening In artikel 6.2 van de waterschapsverordening zijn vergunningplichtige gevallen voor het aanbrengen, wijzigen of afkoppelen van verhard oppervlak aangewezen. In deze beleidsregel wordt aangegeven hoe het waterschap omgaat met het beschermen van het grond- en oppervlaktewatersysteem bij een aanbrengen van verhard oppervlak, bij wijziging van verhard oppervlak en bij afkoppelen van verhard oppervlak. Verhard oppervlak zorgt ervoor dat het hemelwater sneller wordt afgevoerd. Doordat het hemelwater niet meer de grond in kan, wordt het grondwater minder aangevuld. Dit leidt tot verdroging. Tegelijkertijd ontstaat er een piekafvoer naar het watersysteem, waardoor het ontvangende watersysteem in een kort tijdsbestek een grotere hoeveelheid water te verwerken krijgt. Daardoor kan wateroverlast ontstaan. Daarom staat in deze beleidsregel het blijven aanvullen van grondwater en tegelijkertijd voorkomen van piekafvoeren centraal. De verantwoordelijkheid voor het zoveel mogelijk in de bodem brengen van hemelwater en het zoveel mogelijk voorkomen van toename van lozing van hemelwater op oppervlaktewater begint bij de grondeigenaar c.q. degene die verhard oppervlak aanlegt. De initiatiefnemer dient het hemelwater zoveel mogelijk op eigen perceel te houden. Pas als dat redelijkerwijs niet mogelijk is kan hij in overleg met gemeente en waterschap een oplossing zoeken. De gemeente stelt vanuit haar hemelwaterzorgplicht eisen aan de verwerking van hemelwater. Met deze beleidsregel doet het waterschap dat ter bescherming van het grond- en oppervlaktewatersysteem. 13.1.2 Begripsbepaling <i>Afkoppelen verhard oppervlak:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschaps-verordening. <i>Bebouwd gebied:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschaps-verordening. <i>Aanbrengen verhard oppervlak:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschapsverordening. <i>Verhard oppervlak:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschapsverordening. <i>Compensatievoorziening:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschapsverordening. <i>Wijziging van verhard oppervlak:</i> zie voor de definitie hiervan bijlage I van de waterschapsverordening. 13.1.3 Toepassingsgebied Deze beleidsregel geldt voor het aanbrengen, wijzigen en afkoppelen van verhard oppervlak en er niet wordt voldaan aan de vergunningvrije gevallen en bijbehorende algemene regels in de paragraaf 6.1.2 van de waterschapsverordening. 13.2 Doel van de beleidsregel Het doel van deze beleidsregel is om afname van de aanvulling van het grondwater en versnelde afvoer van hemelwater naar het oppervlaktewater zoveel mogelijk te voorkomen en te verbeteren.	Aanscherpen compensatie-eis in verband met veranderend klimaat. Gericht op het zoveel mogelijk aanvullen van grondwater en tegengaan van versnelde afvoer naar oppervlaktewater.
--	--	--	---

	13.3 Motivering van de beleidsregel 13.3.1 Basisprincipes voor ontwikkelingen In een natuurlijke situatie zakt neerslag die op een bodem valt grotendeels in de bodem en vult daarmee het grondwater aan. Wat niet in de bodem kan trekken, stroomt af. Verhard oppervlak verstoort dat proces. Hemelwater krijgt geen kans om in de bodem te trekken, en wordt versneld afgevoerd wat tot piekafvoeren en daarmee wateroverlast kan leiden. Voor ontwikkelingen met verhard oppervlak wordt daarom uitgegaan van de volgende basisprincipes: • <i>Basisvolgorde infiltreren-vasthouden-bergen-afvoeren</i>: de natuurlijke werking van het watersysteem wordt nagebootst daar eerst te trachten zoveel mogelijk water te infiltreren, dan vasthouden, vervolgens water bergen en tenslotte pas water afvoeren. • <i>‘Voorkomen van afwentelen’</i>: dat wil zeggen dat oplossingen op de ene plaats mogen niet leiden tot problemen elders. • <i>‘Stroomgebiedbenadering’</i>: hier is het uitgangspunt dat er niet alleen naar het lokale watersysteem gekeken wordt ter plaatse van de ontwikkeling, maar ook naar de invloed op en de samenhang met het gehele (deel)stroomgebied waar de ontwikkeling plaatsvindt. Ten aanzien van de basisvolgorde geldt nog de opmerking dat het ook wenselijk is om hergebruik van water te stimuleren, bijvoorbeeld met zogeheten grijswatersystemen. Het is niet de taak van het waterschap om dat af te dwingen, maar deze beleidsregel staat het stimuleren ervan niet in de weg. Dit kan gezien worden als een vorm van vasthouden in de basisvolgorde. 13.3.2 Optimale inpassing/integrale afweging Bij het aanbrengen of wijzigen van verhard oppervlak of het afkoppelen van bestaand verhard oppervlak geldt als uitgangspunt dat bij het bepalen van de noodzakelijke compensatieopgave gekeken moet worden naar het huidig en toekomstig functioneren van het totale (deel)stroomgebied waar de ontwikkeling onderdeel van uitmaakt. Tevens geldt dat in de afweging oog moet zijn voor andere dan kwantitatieve hydrologische aspecten. Zo speelt ook de waterkwaliteit een belangrijke rol in het toekomstige systeem. Bijvoorbeeld: het streven om water te bufferen om het in de bodem te laten sijpelen en vast te houden, mag niet leiden tot waterpartijen die last krijgen van algenbloei. Verder geldt dat er door de wijze waarop de compensatie-opgave wordt ingevuld, ook andere watergerelateerde doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de realisatie van ecologische verbindingzones of watersysteemherstel-maatregelen. Vanuit het oogpunt van toekomstig beheer van de compensatievoorziening is het wenselijk om het toekomstig systeem zo min mogelijk te versnipperen, omdat het watersysteem daardoor minder robuust wordt. 13.3.3 Waterhuishoudkundig onderzoek Een waterhuishoudkundig onderzoek is noodzakelijk ter onderbouwing van de compensatieopgave en de wijze waarop deze wordt ingevuld. Het onderzoek, dat wordt uitgevoerd in opdracht van de aanvrager/initiatiefnemer, zal in overleg met het waterschap plaatsvinden. 13.3.4 Noodoverloopconstructie Bij zeer grote neerslaghoeveelheden zal de genoemde compensatievoorziening het aangeboden water onvoldoende kunnen verwerken. Een noodoverloopconstructie moet er dan voor zorgen dat het overtollige water gecontroleerd naar een plek wordt afgevoerd waar het geen overlast kan veroorzaken. Dit kan zijn het aangrenzend oppervlaktewater of een laagte op het eigen perceel. De noodoverloopconstructie moet hierbij voldoen aan de algemene regels voor lozingsconstructies. 13.3.5 Glastuinbouw en pot- en containerteelt Bij glastuinbouwbedrijven en pot en containerteelt wordt een groot deel van het hemelwater opgevangen en hergebruikt als gietwater. De daarvoor gebruikte bassins kunnen in bepaalde situaties gecombineerd worden met de compensatie die nodig is	
--	--	--

		om versnelde afvoer van hemelwater te voorkomen. Zie hiervoor de “Hydrologische uitgangspunten bij de regels voor afvoeren van hemelwater, Brabantse waterschappen”. 13.4 Toetsingscriteria 13.4.1 Waterhuishoudkundig (model)onderzoek Het waterhuishoudkundig onderzoek voldoet aan de richtlijnen die zijn opgenomen in “Hydrologische uitgangspunten bij de regels Waterschapsverordening voor het verwerken van hemelwater door het aanbrengen, wijzigen en afkoppelen van verhard oppervlak, Brabantse waterschappen”. De uitkomst van het onderzoek moet onderdeel uitmaken van de vergunningaanvraag. 13.4.2 Bepalen omvang compensatie De compensatieplicht binnen bebouwd gebied is 800 m³ per hectare aangebracht/gewijzigd verhard oppervlak. De compensatieplicht buiten bebouwd gebied is 1000 m³ per hectare aangebracht/gewijzigd verhard oppervlak. Uitgezonderd zijn glastuinbouw en trayvelden (pot- en containerteelt) waarvoor vooralsnog een compensatieplicht geldt van 600 m³ per hectare toename verhard oppervlak. Van de verplichte compensatie dient minimaal 100 m³ per hectare toename verhard oppervlak in de bodem te worden gebracht ter aanvulling van het grondwater, tenzij uit het waterhuishoudkundig onderzoek blijkt dat dit niet mogelijk is. Deze verplichting geldt niet voor glastuinbouw en trayvelden (pot- en containerteelt). 13.4.3 Compensatievoorziening De benodigde capaciteit van de compensatievoorziening ligt tussen de kruinhoogte van de noodoverloop-constructie en de bodem van de compensatievoorziening. Indien de bodem van de compensatievoorziening lager ligt dan de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG), dan geldt de GHG als ondergrens. <u>Afvoer</u> De afvoer uit een compensatievoorziening mag maximaal 2 l/s/ha zijn. Indien gebruik wordt gemaakt van een kleinere opvangcapaciteit omdat in de compensatievoorziening water in de bodem zakt, moet de compensatievoorziening binnen 5 dagen waarbinnen maximaal 2 mm hemelwater per etmaal is gevallen, leeggelopen zijn. <u>Noodoverloopconstructie</u> Er moet een noodoverloopconstructie op de compensatievoorziening aanwezig zijn. Deze moet worden aangelegd conform de aanwijzing vergunningvrije gevallen en bijbehorende algemene regels in paragraaf 2.1.7 van de waterschapsverordening. 13.4.4 Verminderde aanvulling grondwater De basisprincipes uit paragraaf 13.3.1 moeten altijd gevolgd worden. Afwijken van deze principes is mogelijk wanneer: - het aanvullen van het grondwater leidt tot het verder verspreiden van een bodem-verontreiniging; - de verminderde aanvulling van het grondwater deel uitmaakt van een gebiedsgerichte ontwikkeling waarbij binnen een groter gebied wordt ontwikkeld; - het aanvullen van het grondwater niet of beperkt mogelijk is vanwege de fysieke eigenschappen van de bodem of hoge grondwaterstanden. Voorwaarden hierbij zijn: - Indien hemelwater, volgens de bovenstaande principes, niet geïnfiltreerd kan worden dient dit op te worden gevangen in een compensatievoorziening. 13.4.5 Versnelde afvoer De basisprincipes uit paragraaf 13.3.1 moeten altijd gevolgd worden. Afwijken van deze principes is mogelijk wanneer: - met de versnelde afvoer een verdrogingsknelpunt wordt opgelost of verminderd;	
--	--	--	--

		b. met de versnelde afvoer een waterkwaliteitsprobleem wordt opgelost of een ecologische doelstelling wordt gerealiseerd (bijvoorbeeld door doorstroming te creëren); c. de versnelde afvoer van verhard oppervlak deel uitmaakt van een gebiedsgerichte ontwikkeling waarbij binnen een groter gebied wordt ontwikkeld; d. de versnelde afvoer het gevolg is van afkoppelen van verhard oppervlak; e. er sprake is van buitendijkse ontwikkelingen. Voorwaarden hierbij zijn: a. de versnelde afvoer leidt niet tot overschrijding van normen voor wateroverlast (ook in benedenstroomse gebieden) zoals vastgelegd in de Omgevingsverordening Noord-Brabant; b. de versnelde afvoer leidt niet tot aanvullende kosten voor inrichting, beheer of onderhoud voor derden of het waterschap. 13.5 Overgangsbeleid 1. Deze beleidsregel geldt niet voor de genoemde activiteiten die voortvloeien uit ontwerpplannen die zijn vastgesteld vóór de inwerkingtreding van de Waterschapsverordening waterschap Aa en Maas 2026, mits binnen een periode van vijf jaar na vaststelling van dat plan een vergunningaanvraag is ingediend. Voor de behandeling van dergelijke aanvragen zijn de oude beleidsregels van toepassing zoals die golden vóór inwerkingtreding van deze beleidsregel. Indien na de genoemde periode van vijf jaar een vergunningaanvraag wordt ingediend, dan is de huidige beleidsregel van toepassing. Voor een uitleg van het begrip 'ontwerpplan', zie de toelichting bij paragraaf 7.1.5 in de Waterschapsverordening waterschap Aa en Maas 2026. 2. Deze beleidsregel geldt niet voor de genoemde activiteiten die voortvloeien uit TAM-IMRO die vóór 31 december 2025 ter inzage zijn gelegd.	
	Beleidsregel 22 grondwater onttrekken	Paragraaf 22.4 luidt nu: Bestaande putten mogen worden verplaatst vanuit de beschermde gebieden naar de attentiegebieden en invloedsgebieden Natura 2000, mits de afstand tot de natte natuurparel wordt vergroot en de verplaatsing plaatsvindt naar een attentiegebied en/of invloedsgebied Natura 2000 dat behoort tot het beschermd gebied waarin de bestaande put zich bevindt. Bestaande putten mogen ook worden verplaatst binnen de attentiegebieden en invloedsgebieden Natura 2000 indien de afstand tot de natte natuurparel daarmee wordt vergroot (afwaartse beweging) en de verplaatsing plaatsvindt in het attentiegebied en/of invloedsgebied Natura 2000 dat behoort tot diezelfde natte natuurparel. Indien attentiegebieden en/of invloedsgebieden Natura 2000 van verschillende natte natuurparels elkaar overlappen, dan dient de afstand tot alle van belang zijnde natte natuurparels te worden vergroot (afwaartse beweging). <u>Wordt:</u> Bestaande putten mogen worden verplaatst vanuit de beschermde gebieden naar de attentiegebieden en invloedsgebieden Natura 2000, mits de afstand tot de natte natuurparel wordt vergroot en de verplaatsing plaatsvindt naar een attentiegebied en/of invloedsgebied Natura 2000 dat behoort tot het beschermd gebied waarin de bestaande put zich bevindt. Bestaande putten mogen ook worden verplaatst binnen de attentiegebieden en invloedsgebieden Natura 2000 indien de afstand tot de natte natuurparel daarmee wordt vergroot (afwaartse beweging) en de verplaatsing plaatsvindt in het attentiegebied en/of invloedsgebied Natura 2000 dat behoort tot diezelfde natte natuurparel. Indien attentiegebieden en/of invloedsgebieden Natura 2000 van verschillende natte natuurparels elkaar overlappen, dan dient de afstand tot alle van belang zijnde natte natuurparels te worden vergroot (afwaartse beweging). Afwaartse beweging wordt gemeten door de afstand van de huidige locatie van de put ten opzichte van de grens van de Natte Natuurparel te vergelijken met de nieuwe, beoogde locatie van de put. Daarbij wordt vanaf de put een rechte lijn getrokken naar de meest dichtstbijzijnde grens van de Natte Natuurparel.	

	Retourbemaling Beleidsregel 22	Paragraaf 22.5. Bronbemalingen, grondwater- en bodemsaneringen, etc. wordt: Conform de algemene uitgangspunten voor grondwatergebruik geldt ook hier dat er zo zuinig mogelijk met grondwater moet worden omgaan. Daarnaast mag er geen verdroging optreden, met name in beschermde gebieden en attentiegebieden, en mag er geen overlast of schade ontstaan aan nabij gelegen opstallen. Daarom richt het beleid zich enerzijds op minimalisatie van de grondwateronttrekking en anderzijds op retourbemaling. Hiervoor gelden de volgende uitgangspunten: • Nieuwe vergunningen voor permanente verlagingen van de grondwaterstand voor het drooghouden van gebouwen en werken, worden niet verleend. Bestaande vergunningen dienen te worden beëindigd en indien dit niet mogelijk is dient het onttrokken grondwater terug gebracht te worden in de bodem. • Bij bronbemaling is minimalisatie van de grondwateronttrekking door het toepassen van aangepaste bouwtechnieken en zorgvuldige planning van de uitvoering van bouwwerkzaamheden een absolute noodzaak. Iedere aanvraag voor bronbemaling zal hierop worden getoetst. • Bij bronbemalingen is het basisuitgangspunt dat het onttrokken grondwater wordt teruggebracht in de bodem. Bij niet te vermijden vergunningplichtige bronbemalingen buiten het bebouwd gebied is het uitgangspunt dat het onttrokken water altijd volledig wordt teruggebracht in de bodem. Bij vergunningplichtige bronbemalingen binnen het stedelijk gebied geldt dat het onttrokken grondwater wordt teruggebracht in de bodem, tenzij de aanvrager kan aantonen dat dit niet kan of een onevenredige inspanning vergt. Daarbij geldt nog steeds het uitgangspunt dat het onttrokken grondwater zoveel mogelijk wordt teruggebracht in de bodem. • Bij bodem- en grondwatersanering dient de netto onttrekking te worden geminimaliseerd te worden gestreefd naar een minimalisatie van de netto-onttrekking die is te bereiken door: * toepassing van alternatieve saneringstechnieken (o.a. in situ-sanering); * toepassing van technieken om toestroming schoon grondwater te beperken (o.a. damwanden, efficiënt onttrekken); * het onttrokken grondwater na zuivering terug te brengen in de bodem (waarbij mogelijk snellere sanering kan plaatsvinden). • Indien het onttrokken grondwater niet in de bodem kan worden teruggebracht, moet ingeval van mogelijk negatieve effecten op de omgeving worden onderzocht of de effecten zo veel mogelijk kunnen worden verminderd. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als een aanwezige bodemverontreiniging of kwetsbare funderingen van gebouwen of te hoge grondwaterstanden zich verzetten tegen maatregelen om grondwater terug in de bodem te brengen	Bij bronneringen zoveel mogelijk water terug in de bodem brengen.